

MÄGI JA MERI

ŠVEITSI EESTI SELTS • Number 4 • Detsember 2023 • Ilmub kord aastas • www.eestiselts.ch

70 AASTAT ŠVEITSI EESTI SELTSI

Arhiivist loeme: "Jaanipäewa kooswiibimine Luzernis 28. juunil 1953 Hotel "Continental" - Morgartenstr. 4. Osawõtjaid: 21 kaasmaalast."

Šveitsi Eesti Selts sai alguse 1953. aastal tänu Pärnust pärit Vladimir Kuke initsiatiivile. Kukk, kes oli muide endine laskmise maailmameister, oli

Šveitsi saabunud juba 1946. aasta augustis. Kõige esimese tööna oli ta hakanud suure innuga otsima ühendust siinsete kaasmaalastega. Esimese

poole aasta jooksul oli tal õnnestunud välja selgitada umbes 40 eestlase aadress.

LK 2

AASTA KOKKUVÕTE

2023. aasta tegemised

LK 8

RETSEPT

Engadini karamelline pähklitort

LK 10

VIKTORIIN

Mõista-mõista, milline üritus on pildil?

LK 10

ELNK

Aasta Laste Klubis

LK 15

TOIMETUSE VEERG

Eesootavad üritused 2024. aastal

LK 16

ELULOOD

ŠVEITSI TULEMISE LOOD

Vladimir Kukk sündis 1. mail 1911 Riias. Ta lõpetas 1930 Pärnu poeglaste gümnaasiumi ja 1931 nooremleitnandina sõjakooli. Vladimir mängis Pärnu Tervises võrk- ja korvpalli ning hakkas Kaitseliidus töötades aastast 1938 regulaarselt laskmist harrastama. Tema relvadeks olid nii vabapüss kui ka kuulipilduja.

LK 12

KALLID LUGEJAD!

Teie käes on Šveitsi Eesti Seltsi neljas aastaleht – juubelihõnguline, kakskeelne ja natuke nostalgiline. Loodame, et seekordne leht jõuab paljude uute lugejateni väljaspool meie emakeele ringi.

Koos lehe mahuga kasvas ka selle valmimises kaasalööjate arv. 2023. aasta lehe Mägi ja Meri toimetaja ja kujundaja on Annika Fibbioli, kaasautorid Meribel Hagen ja Peep Belbaum, keeleteimetaja Kaja Randam ning inglise keele tõlkija Triin Thalheim.

Aastalehte Mägi ja Meri toetavad ka seekord SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital ja Eesti välisministeerium. Täname jätkuva tunnustuse ja abi eest!

Aitäh teilegi, kallid Šveitsi Eesti Seltsi liikmed, et võtate osa meie üritustest ja meid toetate. Ilma teieta ei oleks ka meie armsat lehte. Oleme tänulikud teie vastukaja eest ning ootame kaastöid järgmise lehe jaoks. Seniks head lugemist!

ŠVEITSI EESTI SELTS

*Piparkoogimees
sees võrtsid, ingver, suhkur
jõulud saabunud.*

Meribel Hageni haiku

EKSIILEESTLASED ŠVEITSIS

ŠVEITSI EESTI SELTSI AJALOO MATERJALID ASUVAD TALLINNAS MADARA TÄNAVAL RAHVUSARHIIVIS. SEAL LEIDUB RIKKALIKULT ARTIKLEID, RINGKIRJU, FOTOSID JA KA MAHUKAS ALBUM, MILLE SELTSI ESIMENE PRESIDENT VLADIMIR KUKK 1980. AASTATEL KOKKU PANI. SELTSI ENDINE ESINAINA SALME KLAMPE NIMETAS SEDA ALBUMIT EKSIILEESTLASTE AJALOORAAMATUKS. SELTSI PRAEGUNE ASEPRESIDENT ANNIKA FIBBIOLI KÜLASTAS RAHVUSARHIIVI JA RÄÄKIS SELTSI VIIMASTE AASTATE VÕTMEISIKUTEGA, ET PANNA KOKKU PILT SELTSI ESIMESEST SEITSMEST KÜMNENDIST.

Esimesed kutsed „oma kulu ja kirjadega“ saatis Kukk välja Eesti vabariigi 29. aastapäeva pühitsemiseks 1947. aastal. Siit on seltsi ametliku loomiseni veel kuus aastat.

Esimene eestlaste organiseeritud kokkusaamine toimus 23. veebruaril 1947 Luzerni kantonis Kastanienbaumis perekond Rüttimannide villas. Kohale ilmus 32 eestlast ja kolm külalist. Arhiivist võib lugeda: „Selle harukordse sündmuse puhul valmistas proua Rüttimann suurejoonelise peolaua eestipäraste söökide ja jookidega. Tasu kelleltki ei võetud, aga mõned külalised olid sellegipärast proua Rüttimannile vastutasuks andnud mõne oma toidukaardi, need olid tol ajal veel Šveitsis kasutusel ja väga hädavajalikud toiduainete muretsemisel. Kohal oli ka proua Päts oma toredates Eesti rahvariites. Kõik olid väga ülevas meeleolus, lauldi suure vaimustusega Eesti hümn ja paari tunni jooksul olid ununenud kõik möödunud aegade raskused.“ Meenutame, et Teise maailmasõja lõpust oli siis möödunud vaevalt kaks aastat.

EESTI SELTSI AJALOO ALGUS
Järgmised kuus aastat kohtuti

veel mitmeid kordi vabariigi aastapäevade ja jaanipäevade paiku.

1953. aastal lõppes nn eelajalooline aeg ja algas Eesti Seltsi ajalugu. 28. juunil 1953 asutati Luzernis Continentali hotellis Eesti Selts Schweitsis, mille peamiseks ülesandeks oli tihedama kontakti loomine siinse eestlastepere keskel. Osavõtjaid oli 21, 22 puudusid vabandatavatel põhjustel. Vladimir Kukk pidas kõne, milles märkis, et üle kogu maailma on kõikides eestlaste kogunemiskohtades asutatud Eesti organisatsioonid, ainult Šveitsis elavad eestlased on

teistest maha jäänud. „Käiakse küll järjekindlalt koos oma tähtpäevadel, aga puudub vastav keskus, keda oleks volitatud vajaduse korral meie kõikide huvide eest välja astuma,“ ütles ta. Ta lisas, et meie väike rahvusgrupp on hakanud kohaliku rahva hulka ära sulama, kadumas on rahvustunne ja isamaa-armastus. „Me peame püüdma ühiselt süvendada usku ja lootust oma kodu tagasisaamisesse ja sellepärast on meie kohus jääda ka võõrsil häädeks isamaalasteks. Üksikult esinedes on need sihid läbiviidamatud, sellepärast ongi tungiv vajadus luua Eesti Selts,“ leidis ta.

Esimene eestlaste organiseeritud kokkusaamine toimus 23. veebruaril 1947 Luzerni kantonis Kastanienbaumis perekond Rüttimannide villas.

AJALUGU

Arhiivist loeme: "Jaanipäewa pühitsemine Rest. "Sonnenberg" - Zch. 24. juunil 1951. Osawõtjaid: 52 kaasmaalast. "Sonnenbergi" juurest awaneb meile imeilus wäljawaade Zürichi linnale ja järwele. Istume waheldumisi wäljas awaral rõdul või tantsime suures saalis."

"Eesti Wabariigi aastapäewa pühitsemine 22. weebruaril 1953 Hotel "Rütli's" - Luzernis. Osawõtjaid: 39 kaasmaalast. Külalisi: 6, Leedu ja ajakirjanduse esindajad." See foto ilmus hiljem kolmes kohalikus ajalehes.

Arhiivis on kirjas: „1953, Eesti Vabariik 35 Luzernis. Hr Kukk oli peosaali sel päeval asetanud suure Eesti vapi kolme lõviga, mille ise papist ja värvilistest paberitest valmistas. Prouad Päts, Selter, Fleig, Imhof ja Irja Fleig olid ilmunud toredates Eesti rahvariites ja järgmisel päeval ilmus nende ühispilt ja vastavad kirjutised meie aastapäeva pidustustest kolmes kohalikus ajalehes. Sellel koosviibimisel lepime Läti ja Leedu esindajatega kokku, et edaspidi pühitseme kolme Balti riigi aastapäevi üheskoos, organiseerijaks on iga kord eri rahvus.“

Ja nii läkski järgmised paarikümmend aastat, seitsmekümnendate alguseni, kui alustati (mitte pidevate) ainult eestlaste kogunemistega vabariigi aastapäevade tähistamisel. Üheskoos peeti vabariigi aastapäevi veel kaheksakümnendatelgi. Huvitaval kombel ei mainita arhiivis korraldajatena kunagi lätlasti.

1953. aastal olid esimesse seltsi juhatusse kuuluvatel inimestel järgmised ametid: esimees, abiesimees, kirjatöötaja, laekur ja ametita liige. Oli ka kaheliikmeline revisjonikomisjon. Liikmemaks oli 5

Šveitsi franki pere pealt (muidu, praegu kehtiv 35frangine liikmemaks on aastast 1993).

ESIMESTE SÜGAVAMATE TRADITSIOONIDE TEKE

Seltsi asutamisele järgnenud aastakümnetel olid kokkusaamised viisakad lõunasöögid, mida peeti alati restoranides. Kohtuti vabariigi aastapäevadel ja jaanipäevadel. Teinekord saadeti ka menüü kooskutsega, eriti moes oli see üheksakümnendatel.

Esimest korda koguneti jumalateenistusele 1956. aastal Eesti vabariigi 38. aastapäeva tähistamise raames Luzernis. 1971. aastast korraldatakse jõulude ajal regulaarseid kiriklikke kogunemisi Zürichi

Lutheri kirikus. 1970. ja 1980. aastatel käis eestikeelset armulauaga jumalateenistust läbi viimas pastor Hugo Jaanus Saksamaalt. Jõuluaegsed kokkusaamised olid lihtsad. Lauldi eestikeelseid kiriklikke jõululaule. Pärast jumalateenistust söödi kringlit ja joodi kohvi. Jõuluvana mainiti esimest korda 1975. aastal. Uuenduse põhjuseks oli arvatavasti see, et tollasel presidendil Matti Klaaril oli kaks poega. Samal aastal võeti esimest korda tarvitusele ka seltsile kingitud „küllisraamat“, kuhu üritustel osalejad hoolikalt oma nimesid kirjutasid.

Jaanituld mainiti esimest korda 1975. aastal nagu jõuluvanagi. Kaheksakümnendatel

hakatati iga-aastaselt jaanipäeviti kohtuma dr Räto Gilly ja Virve Gilly juures kodus. Nii kümme aastat kuni aastani 1991. Seejärel kolis jaanipäeva tähistamine mõneks ajaks Au poolsaarele Zürichi kandis, siis tagasi restorani ning üheksakümnendate lõpust Terje Busenharti juhtimisel kõikjale üle Šveitsi. Jaanipäeva tähistati vabas õhus ja tihitipeale sai ka teha jaanituld.

EESTI ÄRKAMISAEG ŠVEITSIS

1988. aastal astus ametisse uus juhatus eesotsas Asta Arniga. Algas nn teine ärkamisaeg.

Ene Meriste meenutab: „Esimehe seltsi üritus, milles osalesin, oli 1992. aasta jaanipidu. Seltsi juhiks oli tol ajal särav Asta Arn. Enamus seltsi liikmetest olid endised pagulased, kes II maailmasõja keerises Šveitsi olid sattunud. Seltskond oli väike ja kõik olid omavahel vanad tuttavad. Ürituste atmosfäär tundus mulle üldiselt vaoshoitud ja formaalne. Istuti kombekalt restoranis, lauad kaetud valgete linadega, peeti kõnesid. Ürituse kutse koos menüüvalikuga saadeti liikmetele eelnevalt postiga. Edaspidi tuli seltsi rohkem ka nooremaid inimesi

20. juunil 1976 tähistati jaanipäeva lõkke ääres.

AJALUGU

ja ürituste õhkkond muutus vabamaks."

Koos kasvava lootusega Eesti vabanemisse sai ka seltsi tegevus uue hoo sisse. Hakati saatma ringkirju, mille kaudu teavitati kohalikke eestlasi seltsi tegemistest ja Eestis toimuvatest muutustest. Jõulupakke ja tervituskirju saadeti vangistatud Eesti vabadusvõitlejate peredele ja vangistatud vabadusvõitlejate eest hoolitsevale keskusele Stockholmis.

Üheksakümnendatel hoo-
gustus abi saatmine tohutult. Enamasti jagati vast taasiseseisvunud Eestile meditsiiniabi, aga toetati ka näiteks Tallinna Pedagoogilise Ülikooli teaduse arendamise programmi. Mitmel korral saadeti ka organiseeritult koos erapakke Eestis elavatele sugulastele.

MITU MÕÖNAPERIOODI

Seltsil on mitmel korral olnud raske juhti leida. Vladimir Kukk tahtis ametit maha panna aastal 1970, aga asendajat ei leitud. Uudise teatavaks tulekul Eesti vabariigi 52. aastapäeva tähistamisel otsustati kohe pidada erakorraline koosolek, mille käigus otsustati, et selts peab jääma püsima, valitakse kolmeliikmeline juhatus ja töstetakse liikmeks 10 Šveitsi frangini. Pärast kolmeaastast otsimist võttis juhi ameti üle senine

Märge arhiivis: "Jõulukirik armulauaga 10. dets. 1983 Zürichi Lutheri kirikus. Pärastine koosviibimine kiriku saalis. Liturgilise jumalateenistuse pidas traditsiooni kohaselt õpetaja Hugo Jaanus Saksamaalt. Istume mugavalt kohvilauas särava jõulukuuse juures. Osavõtjaid: 17 kaasmaalast.

aseesimees Õie Fleig ja Vladimir Kukk sai lõpuks öelda, et on pärast 27 aastat vaba.

Samuti oli raske juhti leida üheksakümnendatel. Terje Busenhardt meenutab: „Ma võtsin seltsi juhtimise üle Kai-
re Rebaselt, kes omakorda oli üle võtnud Asta Arnilt. Ta läks samal aastal (1997 – toim), kui mina Austraaliast Šveitsi tuln, Ameerikasse. Oli sama olukord, kedagi ei leitud presidendi ametisse. Sydneys Austraalias oli Eesti maja ning palju üritusi. Olles nendest üritustest osa võtnud, oli minu jaoks nii imelik, et „pood pannakse kinni“. Meid oli siin ainult 160. Ma siis väriseva

häälega tõusin püsti ja ütlesin, et proovin aasta või nii. Ma praktiliselt valisin end ise presidendiks. Keegi mind ei tundnud. See (EV 79, Bernis – toim) oli esimene seltsi üritus üldse, kus ma käisin.“ Noor ja entusiastlik spordiõpetaja Terje jäi presidendi ametisse 11 aastaks, aastani 2009. Seejärel oli selts taas mõõnas.

Raamatupidaja Ene Meriste keeldus seltsi sulgemast, sest oli kindel, et varem või hiljem leitakse järglane. Ene meenutab: „1997. aastal toimunud seltsi üldkoosolekul kinnitati mind seltsi raamatupidajaks. Minu eelkäija seltsi juhatuses oli Karin Lauri Genfist. Aastate

1988. aastal valiti Pr. Asta Arn-Raudsepp ühel häälel SES-i presidendiks. Ta oli selles ametis 1992. aastani.

jooksul jäi töö sisu suures osas samaks, kuid muutus ametikoha nimetus – algul olin ma seltsi kassapidaja, siis raamatupidaja ja lõpuks finantsjuht. Sellesse ametisse jäin ma tervelt 18 aastaks. Kui seltsi vana kroonikaraamatud minu kätte hoiule anti, kirjutasin neid uurides kokku seltsi ajaloo. Hiljem korrasin seltsi albumeid ja toimikuid ning andsin need 2010. aastal üle Riigiarhiivi Tallinnas. 2009. aastal tuli seltsi tegemistesse paus, sest senine president Terje [Busenhardt] ja kirjatöömataja Rea [Sturzenegger] ei soovinud enam juhatuses jätkata. Uut presidenti ei õnnestunud kohe leida. Õhus oli

ŠVEITSI EESTI SELTSI KAKS LOGO

Šveitsi Eesti Seltsil on ajaloo kestel olnud kaks logo. Esimese kujundas seltsi looja Vladimir Kukk aastal 1983, samal aastal, kui alustas oma albumi koostamist. Tol ajal nimetati seda embleemiks. Seltsi esimene embleem sümboliseerib killustatud eesti rahvast üle kogu ilma.

Seltsi teise, praegu kasutusel oleva logo autor on kunstnik

Kamille Saabre. 2017. aastal valisid selle logo konkursil välja seltsi liikmed. Logo kujutab suitsupääsukese teekonda Eestist Šveitsi. Oleme siin ju nagu rändlinnud. Mäena on kujutatud Šveitsi Matterhorni ja selle tipus on punane Šveitsi lipp. Logo on Eesti ja Šveitsi lipu värvides.

Šveitsi Eesti Selts
SWISS ESTONIAN ASSOCIATION

AJALUGU

ettepanek selts likvideerida. Mina seda ei pooldanud ja pidasin seltsi postikontot edasi lootuses, et peagi leidub keegi, kes seltsi juhtimise üle võtab. Uus hingamine tuligi ja veel millise hooga!"

2013. aastal valiti uueks presidendiks noor kahe lapse ema Mirjam Loertscher. Selts sai uue, ennenägematu hingamise, mida võiks pidada seltsi kolmandaks ärkamisajaks.

Mirjam meenutab: „Huvi Eesti seltsi vastu tekkis siis, kui sündisid lapsed. Siis tekkis küsimus, mis keelt ja kultuuri ma soovin lastele edasi anda. Mu eesti keel oli kümne välismaal elatud aasta jooksul selleks hetkeks üsna tagaplaanile vajunud. Tundsin just sel hetkel väga suurt tõmmet juurte juurde ja soovi eestlust minus üles soojendada. Kui ma seltsi otsima hakkasin, siis selleks ajaks selts enam suurele ringkonnale aktiivne ei olnud. Toimusid vaid väikeses ringis sündmused. Ma sain siis tolleaegse seltsi eestvedaja Terje Busenhartiga ühel jaanipäeval kokku ja rääkisin, et eestlaste kokkusaamisi ja seltsi elu võiks taas natuke elavdada. Olin nõus aitama ürituste korraldamisel, kui tema jäaks presidendiks. Terje seisukohaks jäi siiski, et oleks

vaja uut inimest, kes võtaks seltsi juhtimise üle, ning soovitas mul tõsiselt sellele rollile mõelda."

2012. aasta lõpus leppisid Terje ja Mirjam kokku, et Mirjam proovib teha ühe ürituse ja kui on huvilisi, siis mõtleb selle peale. „Testiürituseks sai vastlapäev, mis langes kokku iseseisvuspäevaga 2013. aasta veebruaris. See oli tõeliselt lumine üritus Oberägeris ja me olime kõik täielikud lumememmed! Sportlikule päevale järgnes vahva koosviibimine restoran Ratenis, kust ei puudunud vastlakuklid ning premeeritud sai ka kõige pikem liug. See esimene proov osutus väga lõbusaks ja julgustavaks, sest Zugi kantonisse tuli kohale üle kolmekümne inimese, sealhulgas lapsi. Seejärel mõtlesime Grete Bühleriga, kes elas tol ajal samuti Winterthuris, et proovime ka jaanipäeva teha, mis osutus väga populaarseks. Sel jaanipäeval andiski Terje mulle teatepulga üle ja Gretest sai asepresident."

SELTS TÄNAPÄEVAL

Mirjam kujundas seltsi selliseks, nagu me seda praegu teame ja tunneme. Ta hakkas seltsi tööd arendama, moodustades väiksemaid huvigruppe. Kokku said koorilaul-

NALJAKAID SEIKU

Mirjam Loertscher: „Nalja sai seltsi aja jooksul küllaldaselt ja sellest võiks lausa raamatu kirjutada. Üks naljakas seik juhtus 2019. aasta iseseisvuspäeva ettevalmistusel. Kuidas saada üritusele kamapulbrit, et teha eesti kamakreemi? Lülitasime suhete võrgu sisse ja mingi hetk võtsin ühendust Malvikaga, kel Albana hotelli tegevjuhina oli infot selle kohta, kes, kus ja millal Eesti-Šveitsi vahet liigub. Kamapulbri organiseerimine hakkas pihta Winterthurist, sealt Graubündenisse, sealt Tallinna, siis Tartusse, siis leiti ostjad, siis transportijad ja siis veel moodus, kuidas saada pulber õigeks ajaks kokkade kätte Zürichis. Lõpuks kui pulber oli kohal, tundus see väga väärtuslikuna. Salgamata võin öelda, et pulbrijaht tekitas minus tõelise detektiivi tunde ja asjaosalistele polnud kamakreem kunagi maitsnud paremini kui tol iseseisvuspäeval!"

Ene Meriste: „Mõnikord oli probleemiks ürituse jaoks uue sobiva koha leidmine. Sellega seoses meenub üks lõbus lugu. 2005. aastal tuli Terjel mõte korraldada vabariigi aastapäev Solothurni kantonis Weissensteini hotelli restoranis, mis asus kõrgel mäe tipus ja kust pidi avanema suurepärase vaade Alpidele. Tore plaan, kuid ei kahjuks ei olnud see detailideni läbi mõeldud. Kohapeal selgus, et sõidutee hotelli juurde oli suletud, sest sellest oli tehtud kelgurada. Mäe otsa restorani sai vaid lahtiste kettide otsas rippuvate suusaliftidega. Nii tuligi meil tuult ja külma trotsides nende liftidega üles märke ja hiljem viimase liftiga alla tagasi sõita. Sellegipoolest ei lasknud tublid eestlased oma tuju rikkuda, vaid naljatasid, et tippu jõuavad ikka ainult kõige vapramad. Sooja saamiseks pruugiti seekord ka kangemat kraami. Isegi tollast suursaadikut, kes oli saabunud kohale Viinist, ei heidutanud niisugune seiklus ja ta nautis toredat eestlaste seltskonda."

1988. aasta jaanipäeva kokkusaamine Hettlingenis dr Rätö Gilly ja Virve Gilly juures kodus. Gilly'de juures tähistati jaanipäeva esimest korda juba 1959 aastal. Asta Arn tagumises reas vasakult kuues. Virve Gilly esimeses reas vasakult neljas.

Eesti Vabariigi 84. aastapäeva tähistamine 24. veebruaril 2001. aastal Genfis, restoranis "Le Montbrillant". Vasakult Ene Meriste, Terje Busenhart ja Rea Sturzenegger.

AJALUGU

Eesti Vabariigi 95. aastapäeva tähistamine Zürichis. See jääb Terje Busenharti viimaseks ürituseks SES'i presidendina. Vasakult: Margit Vunder, Terje Busenhardt, Maarja Bircher-Suits, Mirjam Loertscher.

2019 valiti Paavo Järvi Zürichi Tonhalle orkestri peadirigendiks ja muusikaliseks juhiks. Eestlastel on olnud mitmeid võimalusi maestroga kohtumiseks. Pildil 13. aprillil 2019 toimunud kohtumine. Mirjam Loertscher Paavo Järvist paremal (Eesti lipuga), Kristi Jõelet temast vasakul.

jad (2014), algul seltsi tiiva all, hiljem iseseisva üksusena. Väikesed lapsed hakkasid omaette koos käima uhiuues mänguringis (2014). St. Galleni raamatukokku loodi eestikeelsete raamatute nurk (2015). Samal ajal tõstsid Berni pead kirjandushuvilised ning moodustati Berni kirjandusklubi (2016). Loomulikult saadi kokku ka spontaanselt ja privaatset. Mirjami sõnul oli uue seltsi suureks plussiks see, et see oli positiivne ja tulevikku vaatav, mitte nostalgiliselt minevikus kinni.

Mirjam meenutab: „Kogu mu tugi oli tol ajal Grete Bühler ja Ene Meriste, hiljem ka Kristi Leibur-Nagel, kes oli samuti meeletult pühendunud seltsilane ja minu hindmatu abi. Siinkohal olgu öeldud, et plaan oli võtta seltsi juhi roll oma vastutusele vaid aastaks, lootes, et ehk aasta jooksul keegi teine huvitub jätkamisest. Väga huvitavaks muutus ka suhe Asta Arniga, seltsi endise presidendiga Genfis, kes selleks ajaks oli pea 90aastane ja helistas mulle vähemalt kaks korda kuus. Tema eesti vaimsus oli säilinud nii tugevalt ning tema oli see, kes süstis minusse usku ja arusaama, kui oluline on seltsi presidenditöö. Sellele, mida seltsi töö ja eestlus vä-

lismaal tähendavad, sain ma üsna peagi tugevat kinnitust, kui suri üks kõrges vanuses eestlanna. Tema pere helistas mulle juba varem ja teatas, et proua viimane soov on, et saaks seltsi presidendit matusele kõnet pidama. See võttis mind tummaks ja minuni jõudis tõeline arusaam, et eestluse alalhoidmine ja seltsi töö on palju suurema väärtusega, kui seda noores eas suudetakse tajuda. See ei jäänud mu viimaseks matusekõneks. Ma olen ikka öelnud, et presidendiks saades polnud ma president, vaid kasvasin aja jooksul kogu südamega sellesse ametisse. See pühendumine

ainult kasvas, kogu me pere elustiil muutus sini-must-valge värviliseks ja kuna jätkajat ei leidunud, siis märkamatult kasvaski see presidendit roll kuue aasta pikkuseks perioodiks. Eks seda mõjutas ka asjaolu, et sinna ajajärku jäi „Eesti Vabariik 100“ ning tundus ebaõiglane sokutada see tihe programm kellegi teise kaela. Need kuus aastat on hästi suure väärtusega.“

Mirjami töö võttis 2019. aastal üle Kristi Jõelet. Mirjam meenutab: „Kristi stardipunkt oli üsna sarnane minu omaga. Ta ei olnud varem seltsis olnud ja seepärast ei osa-

nud ta seda ka üleliia karta.“ 2020. aastal aga teatas Kristi, et kolib Eestisse tagasi. Selts hakkas kohe otsima kaaspresidenti, kes siin olles asjad käigus hoiaks. Seltsiga võttis ühendust endine mänguringi muusikaõpetaja Meribel Hagen.

Meribel meenutab: „Kui ma seltsi üle võtsin, siis oli selts tegelikult selline, nagu ta ka täna suuresti on. Minu suur õnn oli see, et ülejäänud juhatus jätkas. Asepresident Annika Fibbioli oli nõus jätkama vaatamata sellele, et me teineteist ju üldse ei tundnud. Gerdy Ling (tollane finantsjuht – toim) ja Kristiina Bylyku (Eesti Laste ja Noorte Klubi juht) olid juba pikemalt seltsi juhtimises osalenud ja see andis mulle mõnusa kindlustunde. Kui ma Šveitsi kolisin, siis otsisin kohe eestlased üles. Ma tundsin end alati koduselt, kui seltsi üritus toimus, ja olulisim oli see, et ma sain rääkida emakeeles. Hiljem, kui lapsed sündisid, siis oli see rohkem kui loomulik, et nad lähevad ka Eesti Laste Klubisse ja kohtuvad teiste eesti keelt kõnelevate lastega. Lisaks tekkis meil väga mõnus sõpruskond. Nii et ma olin seltsi tegevusega väga hästi kursis ning olin ja olen väga tänulik, et selts eksisteerib.“

Šveitsi Eesti Selts otsustas kinkida Eesti 100 puhul kahele Šveitsi ohustatud rändlinnu liigile 100 pesakasti, mis pandi üles Baseli ja Bellinzona ümbruses. Pildil on pesakastide külastustiir Ticinos jaanipäeval 2018. aastal.

AJALUGU

2021. aastal avati Zürichis uus Eesti konsulaat, millest on kiiresti saanud siinsete eestlaste "oma pesa". Vasakult: Kristiina Byliku (endine ELNK juht), Kaisa Maarja Mahhov (SES'i finantsjuht), Michael Reiss von Filski (Eesti aukonsul Zürichis), Meribel Hagen (SES'i president), Annika Fibbioli (SES'i asepresident).

Kuigi ühest küljest tundub selts juba väga kirev, täis mitmepalgelisi sündmusi paljudes Šveitsi paikades, leidis Meribel siiski veel üht-teist, mis oli puudu. 2020. aastal, kui pandeemia täies hoos oli, hakkasid eestlased koos käima virtuaalsetel akadeemilistel õhtutel. Samal aastal jäi teiste sündmuste hulgas ära ka jõulupidu. Selle asemel pani juhatus kokku aastalehe, et hoida eestlastega pandeemia ajal sidet. Alguses oligi aastalehe nimi Jõululeht, aga 2022. aastal sai väljaanne nimekonkursi kaudu uueks

nimeks Mägi ja Meri. 2022. aastal loodi mudilaskoor, mille eestvedajaks on seltsi president Meribel.

MIS OOTAB EES TULEVIKUS?

2023. aastal otsustas seltsi juhatus taastada külalisteraamatu traditsiooni. Seltsile tellitud uus külalisteraamat sai esimese sissekande seltsi 70. juubeli-jaanipäeval. See jätkab seltsi uhkuse ja suure lugupidamisega seltsi looja Vladimir Kuke 1975. aastal alustatud traditsiooni.

1983. aastal, vaadates tagasi

Vladimir Kuke tööle, eksileestlaste ajalooramatule ja seltsi embleemile, kirjutab seltsi endine esinaine Salme Klampe: „Ütleme hra. W. Kukele siinkohal kõigi siinsete eestlaste nimel suur ning südamesttulev aitäh selle suure töö eest. Loodame, et tulevased põlvkonnad, kes tulevikus vabal Eesti pinnal viibivad ja neid ridu loevad, tunnetavad, et eesti vaim on püsinud üle kõigi aegade. Hra. W. Kuke töö kohustab meid. Teeb meile ülesandeks selles vaimus edasi töötada.“ Täna seltsi juhatus lubab seda.

Seltsi juhatus koosneb praegu neljast inimesest: Meribel Hagen (president), Annika Fibbioli (asepresident), Kaisa Maarja Mahhov (finantsjuht) ja Peep Belbaum (Eesti Laste ja Noorte Klubi juht). Paratamatult mõtleme sellele, kuhu seltsi tegevus areneda võiks. Milliseid üritusi veel korraldada? Meribel Hagen: „Kui suurelt unistada, siis võiks tuleviku seltsil olla oma kodu. Nii nagu paljudes teistes riikides võiks ka Šveitsis olla koht, kus kõik eestlased leiavad eest teise eestlase, kes aitab tekitada igatsuses kodutunnet ja kellega rääkides oleme korraks oma kultuuriruumis. Võib-olla tekib üks restoran

*Laps sumpab lumes
põdra jalajälgedes
otsib päiklikoort.*

Meribel Hageni haiku

või kohvik näiteks Zürichis, mida juhib eestlane, kes ootaks eestlasi – meie oma sala-koht, kus vahel randuda.“

Kas nii või teistpidi, on oluline mõista, et selts on kõik need eestlased, kes Šveitsis on, mitte ainult see neljaliikmeline juhatus. Oleme alati avatud kõikidele ettepanekutele, kokkusaamistele ja abikätele. Jõudu ja jaksu meile kõigile järgmistel aastakümnetel!

ANNIKA FIBBIOLI

2021. aasta jõulupidu toimus 4. detsembril Altdorfs (kanton Uri) koroonapandeemia kiuste. Üritus algas jõuluturuga. Söögi eest hoolitses eesti kokk Peeter Jaanson. Küläs käis jõuluvana, kellele lapsed esitasid kohapeal ettevalmistatud jõulunäidendi. Osavõtjaid: 84 inimest.

24. juunil 2023 tähistasime Šveitsi Eesti Seltsi 70. juubelit ühe tõeliselt kuuma jaanipäevaga Vaumarcus Neuchâtel jõe ääres. President Meribel Hagen juhatas kõikidest külalisest koostatud ühendkoori ja ettekandele tuli muidugi meie kõigi lemmik suvelaul „Kauges külas“ Carly Strings loomingu. Osavõtjaid: 105 inimest.

AASTA KOKKUVOTE

2023. AASTA TEGEMISED

Seltsi 70 aastat on üks väärikas vanus. Selle aja jooksul on selts nii mõndagi näinud ja kogenud. Jaanipäeval tähistasime 70 aasta olulisust ning andsime mõnusa hoo sisse järgmiste aastakümnete toimetamistele ja eesti kultuuri hoidmisele.

Jaanuaris käis seltsi president **ŠVEITSI BALTI KOMITEE 75. TEGUTSEMISAASTA** tähistamisel Baseli Theodorkirikus esindamas eestlasi Šveitsis. Kõik Balti riigid olid uhkelt esindatud nii seltside, koori kui ka oluliste isikutega. 75 aastat tagasi olid Baltikumis keerulised ajad ja seda märgati ka Šveitsis. Šveitsi Eesti Seltsi president Meribel Hagen pidas kõne, milles tänas Šveitsi Balti Komiteed panuse eest Baltimaade aitamisest 75 aasta jooksul. Ta alustas oma kõnet lauluga: „Kõige all“. See laul oli 2023. aasta noorte laulupeo alustala ja sobis suurepäraselt ka Šveitsi Balti Komitee tänamiseks. Šveitsis elavad eestlased on aastakümneid kodumaad aidanud, sest armastus on kõige all.

Selsamal peol ütles üks šveitslanna pärast ametlikku osa, et meil baltlastel on mingi sügavus, mida nemad ei tunne. Nii ongi hästi, sest see tähendaks, et nad teaksid, mis on sõda,

1

nad teaksid, mis tunne see on, kui su pere küüditatakse Sibirisse või kui sa ei saa vabalt öelda oma mõtteid ja pead olema igal sammul ettevaatlik. Selles sügavuses on aga ka midagi ilusat. See valu, mis meid eestlasi ühendab. See tunnetus, mida tihti laulupidudel üksteise kõrval ja läheduses tajume. See hoiab meid koos ja loob meile selle erilise sügavuse. (1)

Veebruaris tähistasime **EESTI VABARIIGI 105. AASTAPÄEVA** Zürichi aukonsulaadis. Aukonsul Michael Reiss tervitas meid kõiki südamest, pidas kõne ja tekitas tunde, nagu oleksime kodus, Eestis, kodumaal. Ümberringi eesti keel, lipp ja vapp – see kõik toetas viivuks kodutunde loomist. Õhtusöögiks oli sel korral hoopis *sushi*, millest on saanud viimasel ajal üks eestlaste lemmiktoite. Selles õhtusöögis oli aga miski, mis seda Eestiga ühendas – selle valmistas meile Eestist pärit Artjom.

Ürituse avamisel kuulasime Eesti presidendi Alar Karise seltsile kingitud vinüülplaadilt Eesti vabariigi hümnid esimest salvestist Aino Tamme esituses, mis pärineb aastast 1908. Sellele järgnes seltsi presidendi kõne, Robert ja Beatrix Hagen esitasid laulu „Kodulaul“, pannes kaasa laulma

2

kõik külalised. Lisaks laulsid nad ukulele saatel lastelaulu „Lähme Saaremaale“. Robert ja Beatrix olid väga julged ja ärgitasid ka külalisi nendega liituma. „Lähme Saaremaale“ oli suureks inspiratsiooniks ning nii saimegi teada, millistest Eesti maakondadest on meie liikmed pärit. Saaremaa kõrvale tekkisid teised maakonnad: Pärnumaa, Harjumaa, Raplamaa jne. (2)

Aasta tippsündmus oli kindlasti **SELTSI 70 AASTA JUUBELI PIDUSTUS** jaanipäeva aegu Neuchâtelis järve ääres Le Camp Vaumarcus's. Üle 90 eestlaste leidis tee juubelitepele, et oma kohalolekuga öelda aitäh seltsile ning anda hoogu seltsi edasistele tegemistele. Selts – need ongi selle liikmed ja sõbrad.

Eesti keel – see on see, mis meid üle maailma ühendab. 70 aastat tagasi, kui selts alustas, oli olukord praegusest erinev, kuid jääda hääks isamaalaseks – see au jääb meile alati. Hoiame kokku ja oleme tänulikud, et 70 aastat hiljem on meie kodumaa vaba ning meil on võimalus kokku tulla rõõmupeole ja tähistada Šveitsi Eesti Seltsi püüdlusi isamaa-armastust hoides.

Seltsi sünnipäev oli suur kingituste päev: tegime kingitusi seltsile, kingitusi üksteisele, kingitusi iseendale. Suurim kingitus meile kõigile on eestluse ja eesti kultuuri püsimine. See jaanipäev oli imeline kinnitus, et meie selts elab kaua edasi, sest meil on väga ühtehoidvad liikmed ja sõbrad erinevates vanusegruppides.

Mägedes lumi
päikesekiir pimestab
ootan kevadet.

Meribel Hageni haiku

5

AASTA KOKKUVOTE

Eestlus on meil sügaval hinges ja kannab meid edasi. Me mängisime, tantsisime, laulsime, meisterdasime, grillisime ja tšillisime ning muidugi tegime jaanituld. Julgemad hüppasid öises pimeduses ka üle jaanitule ja leidsid helgelt helendavad jaaniussid.

Pühapäevahommikused pannkoogid kuuluvad vist iga eesti pere nädalaplaani. Ja ka Neuchâtelis oli palju pannkoogikokkasid, mis oli märk sellest, et Šveitsi Eesti Selts on nagu üks suur pere, kes jätkab Eestis väga paljudes kodudes olevat pannkooghiommiku traditsiooni. Aitäh kõikidele selle imelise juubelipeo eest! (3)

Augusti lõpus kohtusid Balti riikide esindajad Bernis ning tähistasid **BALTI KETI 34. AASTAPÄEVA**. Nagu ajaloo artiklist lugeda võisime, siis tähistasid Balti riigid varem üheskoos hoopis iseseisvuspäeva. Prae-

gu tähistatakse koos Balti keti aastapäeva ning see on ainus suurüritus, mil baltlased hoia- vad jälle käest kinni ja lauldakse Baltimaade hümne. Balti keti üritusel astus üles ka I.M.E Koor ning esindas kõlaval hää- lel Eesti koorimuusika kultuuri ja eestlasi Šveitsis. (4)

Septembris toimus Eesti Kaubanduskoja Šveitsis eestve- damisel ja Šveitsi Eesti Seltsi kaasamisel üritus eestlastele ja Eesti fännidele. Ligi 40 in- mest kogunes sidemeid looma ja taaselustama.

Kohtumine kulges Eesti au- konsuli ja kaubanduskoja presidendi Michael Reiss von Filski soojade tervitustega. Kogunemist külastas ka diri- gent Paavo Järvi, kes tuli küla- lisi tervitama ja juttu puhuma otse Tonhallest. Šveitsi Eesti Seltsi tervitused andis edasi juhtkonna liige Peep Belbaum. Soovijad liikusid edasi Tonhal- lesse, kus Paavo Järvi juhatu-

sel kuulati Beethoveni 5. süm- fooniat. (5)

Oktoobris oli seltsil suur rõõm kohtuda kirjaniku, luu- letaja, tõlkija ja kirjandus- kriitiku **KÄTLIN KALDMAAGA, KES KÄIS EESTI LASTE KLUBIS RÄÄKIMAS RAAMATUST „LYDIA“**, mille autor on ta koos Jaan Rõõmusega. Raamatu andis Šveitsis 2022. aastal saksakeelsena välja kirjastus Baobab Books. Raamat räägib Lydia Koidula lapsepõlvest ning nii said lapsed teada Eesti esimese ajalehe sün- nist, Eesti hümni saladustest, laulupeo algusaegadest ja arengust ning eelkõige naiste lubamisest laulupeole. Ühes- koos kirjutati ja meisterdati ning iga laps pani kokku oma ajalehe. „Lydiat“ esitletakse 2024. aastal koostöös Baseli sümfooniaorkestriga Baseli kooliõpilastele ja peredele. (6)

Novembri lõpus kogunesid aktiivsed Genfi eestlased iga-

aastasele **FONDÜÜÖHTULE**. Kohtuti väga traditsioonili- ses Šveitsi hotellis nimega Edelweiss, mis on ju šveitslas- te rahvuslill. (7)

JÕULUPIDU toimus Pulver- turm Zugis. See paksude sein- tega torn meenutab Paksu Margareetat, kuid seda kasu- tati algselt püssirohu hoiuko- hana. Väga hästi hoitud sala- dus, sest selle kohta ei ole aja- loos just eriti palju ülestähen- dusi. Pulverturm oli seltsile mõnus rüütellik peopaik, kus lapsed tegid loomadeteemali- se etenduse, üllatusesinejana astus üles haldjalik Ingrid Lu- kas ja mõnus kodune toit täitis kõikide kõhud: kõrvitsasupp, suitsune raclette'i juust ja jõu- lumaitseline tiramisü. Keskaja hõng, traditsiooniline söök ja mänguline jõulumeeleolu pa- nid aastale ilusa punkti. (8)

MERIBEL HAGEN

RETSEPT

ENGADINI KARAMELLINE PÄHKLITORT

Tainas:

250 g võid
130 g suhkrut
1 muna
330 g jahu
veidi soola

Täidis:

500 g kreeka pähkleid
230 g mandleid
500 g suhkrut
140 g vahukoort
100 g piima
2 spl mett

Määrimiseks:

1 muna
1 spl piima

Alusta tainast. Vahusta pehme või suhkruga ja lisa muna. Sega vähehaaval juurde jahu ja veidike soola. Tõsta tainas vähemalt pooleks tunniks külmkappi.

Nüüd tee valmis täidis. Tükelda eraldi nõudesse kreeka pähklid ja mandlid, võid sisse jätta ka veidi suuremaid tükke. Sulata paksu põhjaga potis 330 grammi suhkrut. Teises potis kuumuta vahukoort ja piima, aga ära lase keema tõusta. Kui suhkur on muutunud pruuniks (ära kõrveta!), siis nirista soe vahukoore-piimasegu ettevaatli-

kult kuumale suhkrule juurde. Lisa tükeldatud mandlid, mesi ja 170 grammi suhkrut ning sega, kuni mass on ühtlaseks sulanud. Viimaks lisa kreeka pähklid ja jätta segu jahtuma.

Tõsta tainas külmast välja ning rulli kolmandik sellest tordi kaaneks. Lõika tordivormiga 26 cm suurune ring ja pane see külma. Määri 26 cm tordivorm võiga ja raputa üle jahuga. Rulli ülejäänud tainas tordi põhjaks ja kata tordivormi põhi ja servad (umbes 3 cm vormi kõrgusest). Vajuta servad korralikult vormi külge.

Tõsta jahtunud täidis tainale. Sega muna piimaga ja määri sellega täidist. Sedasi haakub tordi kate massi külge. Nüüd pane tordi kaas täidise peale ja vajuta õrnalt kahvliga servad kinni. Määri tordi pealt samuti munaseguga ning joonista soovi korral kahvliga väga õrnalt tordi peale muster. Küpseta pähklitorti eelsoojendatud ahjus 180 kraadi juures ahju alumises pooles ligikaudu 40–45 minutit. Jäta see pärast valmimist jahtuma. Pähklitort on suurepärase kingitus. Paki tort õhukindlalt ja võid seda nautida ka nädala pärast.

MÕISTA-MÕISTA,

VIKTORIIN

MILLINE ÜRITUS ON PILDIL?

ARVA ÄRA, MILLISE
ÜRITUSEGA ON TEGU.
ÕIGED VASTUSED
LEHE LÕPUS.

ŠVEITSI TULEMISE LOOD

NIIPALJU KUI ON ŠVEITSIS EESTLASI, ON KA PÕNEVAID LUGUSID SELLEST, KUIDAS SIIA TULDI. JAGAME TEIEGA KOLME NEIST. IGA LUGU PEEGELDAB OMA AJASTUT JA OMA RUUMI, VABA VÕI LUKUSTATUD ELU. VLADIMIRI, LEMBITU JA AADI LOOD JUTUSTAVAD MEILE LIGIKAUDU SAJAST AASTAST.

VLADIMIRI LUGU

Vladimir Kukk sündis 1. mail 1911 Riias. Ta lõpetas 1930 Pärnu poeglaste gümnaasiumi ja 1931 nooremleitnandina sõjakooli. Vladimir mängis Pärnu Tervise võrk- ja korvpalli ning hakkas Kaitseliidus töötades aastast 1938 regulaarselt laskmist harrastama. Tema relvadeks olid nii vabapüss kui ka kuulipilduja.

Aastail 1937–1939 oli Vladimir Eesti laskesportlaste meeskonnas ja võitis meistrivõistlustel viis kulda ja kaks pronksi. Enne sõda töötas ta Kaitseliidu Pärnu maleva staabis kirjutajana ja Pärnu gümnaasiumis riigikaitseõpetajana. 1939. aasta aprillis abielus ta Helmi Kiudorviga.

1940. aastal tungis Nõukogude armee Eestisse. Sellal kui abikaasa oli alles vastsündinud esiklapse Maretiga haiglas, omastasid venelased nende Pärnu korteri. Paari tunni jooksul pidi Vladimir perele teise elukoha leidma. Peale selle keelati tal ajutiselt töötamine.

1941. aastal alustasid venelased tuhandete eesti perede Siberisse küüditamist. Abikaasa Helmi sai salaja teada, et ka nende pere on küüditatavate nimekirjas. Nad peitsid end öösiti tuttavate juures. Kuna Hitleri-Saksamaa ründas Venemaad, katkesid küüditamised päevapealt ja perel õnnestus viimasel minutil halastamatust saatusest pääseda. Sakslaste võimu all normaliseerus elu enam-vähem.

1944. aastal aga – venelaste rinne jõudis järjest lähemale – mobiliseeriti Vladimir, kes oli Eesti sõjaväe ohvitser, ja saadeti Venemaa piiri äärde. Vladimir sai venelaste rünnaku ajal Narva rindel raskesti haavata ning jäi ühena vähestest oma üksusest elama (ta oli 6. Eesti Piirikaitserügemendis). Ta kukkus haavatuna Peipsi järve külma vette ja see päästis ta elu. Äärmiselt kehvast seisusest Vladimir viidi üksi sanitaarlaevaga Saksamaale. Selleks ajaks oli Vene rinne jõudnud Pärnu alla, kus oli Vladimiri pere. Pikemalt mõtlemata võttis Helmi kaks last ja varanatukese, organiseeris reisimisloa ja lahkus sanitaarlaevaga kodumaalt. Pärast pikki seiklusi Saksamaal leidis Helmi Vladimiri Feldkirchi linnas Austrias. Jälleenägemine haiglas oli unustamatu! Pere oli kaotanud kõik – kodumaa, vara, elukutse ja tuleviku –, aga vähemalt olid nad jälle koos ja õnnelikud.

Vladimiri pere võeti Austrias sõbralikult vastu, nende eest hoolitseti ja neile anti öömaja ühes külalistemajas. Kõik ootasid sõja peatset lõppu, aga asjad läksid teisiti. Nõukogude Liit annekteeris Eesti ja õnnetuseks käsutati vanemleitnant Kukk jälle tagasi oma rügemendi juurde Saksamaal. Helmi jäi taas lastega üksi. Umbes neli kuud hiljem, Saksamaa alistumise järel, reisis Vladimir kõrvalteid pidi tagasi pere juurde.

Sõja järel oli vaja võõral maal oma elu üles ehitada. Vladi-

1953, Eesti Vabariigi 35. aastapäeva tähistamine Luzernis. Vladimir Kukk peab kõnet oma enda meisterdatud Eesti vapi ees. Kukk oli Šveitsi Eesti Seltsi president 20 aastat.

mir võttis ühendust Šveitsis elavate laskesportlastest sõpradega (1939. aasta maailma-meistrivõistlused laskmises peeti Luzernis). Detsembris 1946 lubati perekond Kukul spordirelvade tootja Walter Lienhardi abil, kes ise oli samuti laskmise maailmameister, põgenikena Šveitsi reisisid.

Obernaus perekond Müllerite talus võeti Kukkede pere sõbralikult vastu. Neile anti korter äsja ehitatud majja ning abivalmis inimesed töid ma-

jatarbeid. Vladimir sai kohe tööd Lienhardi spordirelvade vabrikus, sest pagulastele ei tehtud sel ajal töökoha valimisel takistusi. Hiljem, 1950. aastal kolisid nad uude majja Kriensis Pilatuse tänaval.

Šveitsis lõi Kukk aktiivselt kaasa kohalikus spordielus. Ta oli Luzerni laskeklubi esimeses meeskonnas laskur ja käis igal pühapäeval võistlustel. Tihti oli ta esikohal ning muuhulgas oli ta ka Šveitsi meisterpüstiasendis väiksekaliibrili-

Vladimir Kuke eluloo allikad:

Vaba Eesti Sõna, 14.04.1955

Richard Baderi intervjuu, 11.08.2000

Mirjam Loertscheri intervjuu, 24.02.2023

Tundmatu ajalehe väljalõige Vladimir Kuke albumis, 1953.

Wikipedia:

[https://et.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Kukk_\(sportlane\)](https://et.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Kukk_(sportlane)), 11.11.23

https://fi.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Kukk, 11.11.23

Eesti Entsüklopeedia:

http://entsyklopeedia.ee/artikkel/kukk_vladimir, 11.11.23

Eesti spordi biograafiline leksikon (ESBL):

https://www.esbl.ee/biograafia/Vladimir_Kukk/?tul=1&, 11.11.23

ELULOOD

sest püssist laskmises (1948). Hiljem sai temast Luzerni laskeklubi laekur.

Vladimir oli muuhulgas innukas sportmängude meenete ja lipukavandite väljatöötaja. Võrkpallihuvilisena asutas ta Luzernis võrkpalli klubi ja oli selle esimene treener. Aastatel 1953–1973 oli ta Šveitsi Eesti Seltsi esimees ning väsimatu eestluse edasikandja Šveitsis. Temale võlgname tänu, et selts sündis ja hingab.

Vladimir Kukk suri ootamatult 10. jaanuaril 1990, olles 78aastane. Ta on maetud Kriensi kalmistule Luzerni lähedal.

LEMBITU LUGU

Lembit Lellep sündis 1953. aastal Kanadas. Ta on sõja-põgenike laps, vanemad põgenesid Eestist 1944. aastal. Lembitu isa oli automehaanik, kes oskas automootori panna kalapaadi sisse, et viia 20 inimest Soome kaldale. Lembitul on õde ja vend, kes sündisid Rootsis. Kanadasse Torontosse jõudis pere 1949. aastal. Kui Lembit oli kolmeaastane, tegi pere elus suure muutuse ja ostis Torontost kahe tunni kaugusel asuva talu.

Lembit meenutab: „Me käisime tihti perega Torontos, eriti Eesti vabariigi aastapäeval. Torontos oli umbes 10 000

Eesti päritoluga inimest.“ Ka praegu elab suurem osa Kanada eestlastest Torontos ning sinna ehitatakse parajasti uut imelist Eesti-kujulist Eesti Maja (vaata lisa: www.estoniancentre.ca).

Lembit räägib absoluutselt suurepäraselt eesti keelt, sest ta vanemad kõnelesid temaga ainult eesti keeles. „Suurem osa tuttavatest, kes külas käisid, olid eestlased. Ema inglise keel oli võrdlemisi hea, aga isa oma – ta arvas, et see on võrdlemisi hea, aga see tõesti ei olnud,“ ütleb Lembit. Eestlased käisid perel tihti külas, kuna pereemale meeldis suuri söögikordi teha. Kui külalisi oli palju, siis magati laudas heinte vahel.

Kuigi Lembit kasvas üles talus, ei saanud temast siiski talumeest. „Ma ei usu, et mu vanemad oleksid seda tahtnud. Mõni aasta pärast talu ostmist said vanemad aru, et sellega raha ei teeni. Aga selles vabrikus, kus mu isa Torontos töötas, ei olnud enam töölisi tarvis. Kuidagi saime ikka läbi. Kord aastas, kui tuli maksta talu 500dollarist hüpoteeki, müüdi maha üks lehm ja tühjendati ka laste hoiupõrsad. See ei olnud nii suur raha linnas elades, aga talus meil raha lihtsalt ei olnud,“ meenutab Lembit.

Lembit lahkus talust otse Ottawa ülikooli. Ülikooli tasu arvestati vanemate sissetuleku järgi. Kuna ta vanemate teenistus oli väga väike, siis pääses ta nii ülikooli tasust kui ka suurtest laenudest.

Ülikoolis õppis Lembit politoloogiat ja töötas pärast ametnikuna. „Mul oli päris kõrge koht parlamendis. Olin siis 22aastane ja teised olid vähemalt 35. Nad teadsid paremini, kuidas asjad toimivad. Paari aasta pärast tundsin ma, et poliitika ei ole minu jaoks.“

Edasi õppis Lembit keskkooli ajaloo- ja poliitikaõpetajaks.

Lembit oma majas, Weissenbergis, Kanton Glarus.

Selle asemel et õpetada tavakoolis, läks ta hoopis ühe noorteprogrammi grupijuhiks. Lembit meenutab: „Sel ajal alustas Kanada riik üht inglise- ja prantsuskeelset noorteprogrammi, kus grupis oli 10 noort. Nad olid juhendajatega kolm kuud ühes kohas, tegid seal tööd ning siis liikusid edasi järgmisesse kohta. [...] Pärast seda kogemust pidin tõdema, et ma ei suudaks vist iial istuda tavalises koolis.“

Lembit on palju reisinud. Enne ülikooli minekut, 16aastasena, käis ta suvel Frankfurdi lähedal eesti skautide laagris. See oli suur ülemaailmne eesti noorte kogunemine. „Ma mäletan, et terve lennuk oli eestlasi täis. Söögi nimekirjad ja isegi reisijuhid olid eesti-keelsed,“ lisab Lembit. Järgmisel suvel, pärast USAs ja Mehhikos rändamist puutus ta Kanadas kokku Youth Hostel Associationiga, millega algas tema ülemaailmne rändamine ja töötamine. 1980. aastatel asutas ta oma reisibüroo Kanadas Ottawas, mille müüs pärast Šveitsi kolimist.

Eestisse jõudis Lembit esimest korda 1980. aastal. „Sõitsime Helsingist Georg Otsa laevaga. Sain viisa ja pidin ostma hotellitoa, sest sugulaste juures ei tohtinud ööbida. Ma alati vaatasin, kui korralvur vannituppa läks, siis ma hiilisin välja ja nii käisin sugulas-

tel päris palju külas. Ja kui see „babuška“ mind nägi, siis eks ta pani mingisuguse kellaaja kirja, sest ta ei osanud ju öelda, millal ma toast ära läksin.“

Lembitu ema hoidis Eesti sugulastega alati kirja teel ühendust, et kuulda Eestisse jäänud sugulaste kohta uudiseid. Ema vend viidi Siberisse ja oli seal 10 aastat nagu paljud teisedki eestlased. Siberisse minekust sai Lembitu ema kirja teel teada. Kuigi Lembit ei kohtunud kunagi oma vanaema ja vanaisaga, saatsid nad alati talle sünnipäevaks kaardi. „Ja ma mäletan, et teatud kirjad olid mustalt läbi tõmmatud, sest kõik kirjad loeti läbi enne välismaale saatmist,“ ütleb ta.

Lembit tuli Šveitsi Zürichisse 2001. aastal, kui ta abikaasa sai siin tööpakkumise. Ta müüs Kanadas oma maja ja reisibüroo. Nende perre sündis tütar Claire, kellega Lembit jäi koju. Seiklusi koduperemehele loomulikult jätkus. Näiteks saksa keele kursusi pakuti ainult koduperenaistele, justkui mehed ei olnuks oodatud. Siiski sai Lembit ka saksa keelt õppida ja nüüd saab ta sellega hakkama, aga räägib meelsamini inglise ja eesti keelt.

Ka Lembitu jaoks oli oluline otsida kontakti eestlastega, aga see jäi algusaastatel puudulikuks. „Ma tahtsin ikka alati olla ühenduses eestlastega,

Lembit ja õde Anu ning koer Topsis 1959. aastal.

*Pall, mäng, naer ja laul
üheskoos tule ääres
juunikuus jälle.*

Meribel Hageni haiku

ELULOOD

aga 21 aastat tagasi (2001 – toim) oli siin veel vähe eestlasi. Lisaks sellele kolisime 2007 jälle edasi uude kohta. Elasime vahepeal Inglismaal, uuesti Šveitsis, siis Washingtonis, Hongkongis, Sydneys ja seejärel tagasi Šveitsis, kus me oleme päriselt viimased viis aastat olnud," ütleb ta. Eestluse hoidmiseks käib Lembit igal aastal Eestis ja sööb musta leiba, mis meeldib ka ta perele. Eestis tunneb Lembit end hästi, sest saab igal pool rääkida emakeeles ning tal ei ole vaja kasutada inglise keelt. Eestisse kolimise Lembit aga välistab: „Seal on nii pimedad talved.“

AADI LUGU

Aadi Tepper sündis 9. detsembril 1998. aastal. 2022. aastal tuli ta riiklikku tehnikaülikooli ETH Zürichisse füüsika magistrantuuri. Aadi meenutab: „Teadsin juba keskkooli lõpus, et lähen füüsikat õppima. Käisin aga siis sõjaväes ning veel aasta kaitseväes ja mõtlesin üle, kas ikka on õige otsus. Esimesel aastal ülikoolis ma ei teadnud, kuhu füüsika mind viia võib. Meil oli TalTechis üks seminar, kus üks teine üliõpilane, kes oli käinud ETH Zürichis, rääkis karjäärivõimalustest. Sealt hakkas idee tärkama, sest teadsin, et tahaks kindlasti välismaal õppimas käia.“

Aadi oli teadlik, et ETH on kõrge tasemega, ja seega polnud siia tulek üldse kindel. Aadi pani siiski eesmärgid paika ja kandideeris 2022. aasta kevadel. Jaatav vastus tuli muide samal päeval, kui ta Tallinna tehnikaülikoolis bakalaureuse diplomi sai, n-ö lõpukingitus.

Aadi oli tegelikult juba enne ETHsse tulemist Šveitsis käinud ning seega teadis päris hästi, mis teda ees ootab. Magistriõppele eelnenud suvel oli ta kaks kuud praktilisel Euroopa tuumauuringute laboris (CERN). Lisaks tundis ta juba enne Eesti Laste ja Noorte

Aadi Rigi mäele matkamas, märtsis 2023.

Klubi juhti Peep Belbaumi, kes oli talle Šveitsist rääkinud.

Esimesed kaks nädalat Šveitsis veetis ta sugulase juures. Samuti oli siin ühe Tallinna tehnikaülikooli professori tütar, kes aitas tal ülikooli ja eluluga seonduvat korda ajada. Aadiga reisimis kaasa ka tüdruk sõber Lilian, kes mõne aja pärast leidis erialast tööd Zugis kliendiportfelli haldurina. „Tagasi mõeldes on mul vedanud, et need ühendused ees olid. Kui ma oleks üksi pidanud siia tulema, siis oleks palju raskem olnud,” nendib Aadi.

Väljaspool õppetööd on Aadi hakanud taas korvpalliga tegelema. „Ühinesin korvpallimeeskonnaga CVJM Frauenfeld, kes mängib 1. Liga Regionale tasemel. Samas meeskonnas mängib ka Peep Belbaum, kes mu sinna kutsus. Seal on väga äge punkt kohalikke kossumehi, kellega koos saab trennis või mängudes ühiselt igapäevastressi välja elada.“ ETHs käib õpe inglise keeles ja saksa keelt Aadi veel ei räägi. „Kogu suhtlus käib ikka veel inglise keeles. Isiklikult saan vähemalt korvpallitrennis õppida numbreid või inspireerivaid sõnu, mida treener kätab. Muidu otsest vajadust meil Lilianiga keelt õppida pole,” ütleb Aadi.

Stipendiumit Aadil pole, aga

õnneks on abiks vanemad. Aadi nendib: „Kui tulin siia, siis mõtlesin, et proovin kooli kõrvalt ka töökoha leida, aga esimene eksamisessioon tegi mulle selgeks, et aega tööks leida pole lihtne. Nimelt kukusin mõnes eksamis läbi ja sain aru, et ETH tõepoolest ei ole lihtne kool. Ega siis polnud midagi muud kui rohkem vaja pingutada, tänu millele suvesessioon läks väga edukalt. Samas loodan, et see oli esimene ja viimane suvi, kus pean eksamiteks õppima. ETH on erandina kool, kus eksamid toimuvad augustis, seetõttu läks enamik suvest õppimisele. Nüüd tuleb järgmine elu etapp, kus pean mõtlema, mis peale järgmise aasta magistri lõppu saab. Praegu mõtlen teha vahe aasta, kus natuke tööd teha ja koguda ennast, et lõplikult otsustada, kas minna akadeemiasse edasi või leida uus kutsumus, kus oma oskusi rakendada.“

Kui esialgu plaaniti Šveitsis olla kaks aastat, magistriõppe aja, siis praegu räägib Aadi juba vähemalt kolmest aastast. „Oleme Lilianiga seignud mägedes, Genfi juurest, Juura mäestikust, Grindelwaldi mägedest kuni ka lähemate Rigi ja Pilatuse tipudesse matkanud, kohtunud uute inimestega ja proovinud võtta kohalikust elust nii palju kui võimalik,” räägib Aadi ning jätkab: „Peale matkami-

se oleme kohtunud veel paljude siin elavate eestlastega ja teiste kohalike inimestega. Vahepeal käime koos Lilianiga minu ülikoolide pidudel või veedame teiste eestlastega aega expat'ide kogukonna Zürich Together üritustel.“

Aadi ütleb, et vaatamata kõigele jääb ta side Eestiga tiheks. „Plaani Eestit maha jätta ei ole. Kui ma teadusega jätkan, siis peale magistrat pean veel doktorantuuri minema ja siis on veel postdoktorantuur. Õppimist on palju ees, aga ma arvan, et lõpuks leian tee tagasi Eestisse. Tahaksin võimalikult palju mujal õppimas käia ning siis Eestis seda rakendada.“

ANNIKA FIBBIOLI

Aadi Tepper ja Lilian Männi 2023. aastal Locaros.

AASTA LASTE KLUBIS

AASTA ON HAKANUD KIIRELT LÕPUSIRGELE JÕUDMA NING MUL ON HEA MEEL JAGADA SELTSI LIIKMETEGA EESTI LASTE JA NOORTE KLUBI (ELNK) TÄNAVUSI TEGEMISI.

Meie eesmärk oli pakkuda lastele mitmekülgseid tegevusi, mis toetaksid nende arengut nii emotsionaalselt, sotsiaalselt kui ka füüsiliselt.

Varasematel aastatel oleme hoidnud au sees mardi- ja kadripäeva, aga eelmisel sügisel otsustasime hoopis halloween'i kasuks. Lapsed tulid kohale uhketes kostüümides, tehti üksteisele näomaalinguid, tantsiti ja kõige lõpuks muudeti üks vabatahtlik muumiaks.

Talvel käis Peep Lõuna-Ameerikas reisil. Tema elamustest ja tegemistest said kokkuvõtete ka ELNK lapsed, kes nägid videoklippide näol Amazonase asukaid, said imetleda kaasatoodud käsitöid ja proovida muusikainstrumente.

Õppeaasta viimane kohtumine juunis saabus perespordipäevaga. Lapsed moodustasid koos vanematega inimpüramiide, toimusid lõbusad liikumismängud ja lapsed võtsid koos vanematega mõõtu teatervõistlustel. Sellele järgnes loominguline töötuba, kus

2022/23 õppeaasta lõpupilt. ELNK juht Peep Belbaum kõige ees.

lapsed ja mõned vanemad said fantaasia tööle panna ning joonistada kriitidega asfaldile sporditeemalise ühispildi, mille taustal toimus hiljem ühispildistamine. Lõpuakord saabus aperitiivi saatel, kus juttu ja melu jätkus kauemaks.

Jaanipäeva juubeliüritusel viis Karolin Saariste läbi muusikatöötuba, kus õpiti folgimuusika lihtsaid võtteid, et ise muusikat luua. See oli lap-

sevanematele ja lastele tore muusikaline koostöö ja väga loominguline õpituba.

Käesoleva aasta septembris viisime läbi teadustöötoa, milles keskendusime koduste vahenditega kõige suuremate seebimullide tegemisele. Teises osas õppisime paremini tundma magneteid ja nende seaduspärasusi, millele järgnesid katsed eri tugevusega magnetitega.

Oktoobris käis meil külas kirjanik, tõlkija ja kirjanduskriitik Kätlin Kaldmaa, kes esitles oma lasteraamatut „Lydia“ Lydia Koidulast. Lapsed kuulasid suure huviga lugusid tüdrukust, kes oli noorele eale hoolimata kaasatud kõikisugu tegevustesse, milles tavaliselt oleme harjunud nägema täiskasvanuid. Lapsed esitasid autorile teose kohta palju küsimusi ja meisterdasid ajalehte. Kirjanikul oli kaasas ka tükike kodumaad kommide näol.

Kohtumine Kätlin Kaldmaaga, 1. oktoobril 2023.

soovib kõikidele meie väikestele ja suurtele sõpradele kauneid saabuvaid pühi ja rõõmsaid elamusi järgnevatel kohtumistel!

PEEP BELBAUM

NB! Laste Klubis on alati vabu kohti uutele liikmetele. Ootame lapsi vanuses 3-10 aastat. Kes soovib liituda, kirjutage: manguring@eestiselts.ch

Karolin Saariste töötuba Vaumarcus juunis 2023 SES'i 70ndal juubelil.

Eesti Laste ja Noorte Klubi

Emakeel hinges
luuliridadesse sean
vulisevad veed.

Meribel Hageni haiku

EESOOTAVAD SÜNDMUSED

2024. aastal ootavad meid ees traditsioonilised üritused: Eesti vabariigi 106. iseseisvuspäeva tähistamine 24. veebruaril, jaanipäev 22. juunil ja jõulupidu.

Ootame hea meelega häid ideid, kus neid üritusi korraldada, kuidas ja mida teha. Kui sul on mõtteid, siis jaga neid meiega, sest nii palju kui on seltsi liikmeid, on ka ootusi ja lootusi. Hea seltsiüritus on nagu hea pulm – selle teevad ägedaks külalised, nii et panustagem kõik üheskoos!

Uuel aastal ootame suure rõõmuga jälle üht teadlast, kes räägiks meile oma teadustööst. See idee sai alguse mõned aastad tagasi meie uudishimust, mida üks eestlasest ajuteadlane õpib ja uurib. See on ka teadlase jaoks suurepärane võimalus tutvustada eestlaste kogukonnale oma valdkonda. Ole julge ja anna endast või oma sõbrast märku.

Kohtumiseni uuel aastal!

ŠVEITSI EESTI SELTS

AITÄH!

Piparkoogitaina tegemine on suurepärane viis alustada jõuluaega juba enne detsembrikuud. Kui tainast teha kakskümmend kilo, ikka nii, et igale Šveitsi-Eesti lapsele jõulupeol kingikotti jaguks, siis on jõulutunne kohe kindlasti käes, ja seda kahes käes.

Esimesel valge lumega kaetud hommikul olen viimasel kümnel aastal alati käima pannud Maarja plaadi „Homme“, teinud pätikohvi ja laulnud „Ärkasin ja sadas lund, ...“, võtan kohvi, et ärgata.“ Käisin veebruaris kohvikursusel ja kohvi tegemise meetoditest rääkides ütlesin uhkelt, et vahel joon ka pätikohvi või tudengikohvi. Pidin ühtaegu häbist ja naerust maa alla vajuma, sest mu kohvitass on ju lausa poo-

leliitrine! Need suured silmad, mis mind piidlesid selle jutu peale. :) Minu jaoks on see aga nostalgiline meenutus ajast, mil veel Eestis, Nõmme mändide all elasin. Talvehommikud mattusid paksu lume alla ning Maarja laulis ikka taustaks „Ärkasin ja sadas lund...”

Jõulude aeg on aeg olla perega, aeg olla kallite sõpradega, aeg olla iseendaga ja mõelda kõikidele toredatele mälestustele, mis sellest möödunud aastast endale kaasa pakkida. 2023. aasta oli seltsi perele juubeliaasta ja oli väga palju ilusaid hetki, mille eest me seltsi juhatusega oleme igaühele teist väga tänulikud: Eesti vabariigi aastapäev Zürichi aukonsulaadis, jaanipäev imelise Neuchateli järve kal-

dal ja mõnus jõulupidu Zugis.

Olles kaugel Eestist, on meil tunne, et oleme Eestile väga lähedal. Eesti kultuur elab meie sees seni, kuni me teda elus hoiame ja ühes hingame. Nii et pakime need ilusad mälestused sellest aastast kaasa ning loome uuel aastal uusi imelisi hetki, mida omakorda aasta pärast kaasa pakkida.

Ilus sõna, patsutus õlale, üritusest osavõtmine – aitäh teile selle eest! See annab meile jõudu edasi toimetada ja üheskoos hoida eesti kultuuri Šveitsis.

MERIBEL HAGEN

Õiged vastused: Milline üritus on pildil?

1. 22. augustil 1999 jaanipäeva tähistamine Luzernis. **2.** 27. veebruaril 2000 Eesti vabariigi 82. aastapäeva tähistamine Bernis. Külaskäik Edgar Savisaar. **3.** 14. detsembril 2002 jõulujumalateenistus Zürichi Luteri kirikus. **4.** 5. juunil 2004 jaanipäeva tähistamine Wingreis/Twannis. **5.** 30. novembril 2013 jõulupidu Zürichi Luteri kirikus. **6.** 20. juunil 2015 jaanipäeva tähistamine Eselhofis (Saksamaa piiri lähedal). **7.** 12. märtsil 2017 Eesti vabariigi 99. aastapäeva tähistamine Paul Klee Keskuses Bernis. **8.** 3. mail 2017 külastab St. Galleni raamatukogu Eesti tollane president Kersti Kaljulaid. **9.** 22. veebruaril 2018 Ene Meriste näituse „Hinges on Eesti“ avamine Zürichi galeriis „Am Lindenhof“. Mirjam Loertscher maalide autoriga. **10.** 22. veebruaril 2020 Eesti vabariigi 102. aastapäeva tähistamine Laufeni lossis Rheinfalli kose ääres. Pidulikku õhtusööki saatsid Ivo Linna ja Antti Kammiste. **11.** 25. veebruaril 2023 Eesti vabariigi 105. aastapäeva tähistamine Zürichi aukonsulaadis. Kristiina Bylyku, endine Laste ja Noorte Klubi juht, võtab vastu tänukingi (seltsi sõle) president Meribel Hagentilt.